

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

АРХЕОЛОГІЯ, ЕТНОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

**Збірка
наукових робіт
присвячена 25-річчю кафедри
археології та етнології України
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова**

ОДЕСА
ОНУ
2018

УДК 351.853:39:902/908(4-11/-13)(06)

A874

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету історії та філософії.

Протокол № 8 від 22 травня 2018 року.

Відповідальний редактор:

О. В. Сминтина, доктор історичних наук, професор.

Редакційна колегія:

В. Г. Кушнір – доктор історичних наук, професор;

О. М. Дзиговський – доктор історичних наук, професор;

О. А. Прігарін – доктор історичних наук, професор;

О. В. Демченко – кандидат історичних наук, провідний фахівець,
відповідальний секретар конференції.

Археологія, етнологія та охорона культурної спадщини
A874 Південно-Східної Європи : збірка наукових робіт присвячена
25-річчю кафедри археології та етнології України Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова / відп. ред.
О. В. Сминтина; ред. кол.: В. Г. Кушнір, О. М. Дзиговський,
О. А. Прігарін, О. В. Демченко. – Одеса : Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова, 2018. – 472 с.
ISBN 978-617-689-269-4

УДК 351.853:39:902/908(4-11/-13)(06)

Автори статей несуть повну відповідальність за стилістику та орфографію,
підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, географічних назв
та інших відомостей. Тексти подаються в авторській редакції.

ISBN 978-617-689-269-4

© Колектив авторів, 2018

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018

ЗМІСТ

Сминтина О. В. (Одеса).

25 років кафедри археології та етнології України:
віхи творчого шляху

9

СЕКЦІЯ «АРХЕОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ ПЕРВІСНОЇ ДОБИ»

Грищук О. М. (Вінниця-Донецьк).

Супровідні тварини в поховальній парадигмі
Дніпро-Донської бабинської культури

22

Демченко О. В. (Одеса).

Типологія знарядь та пристроїв для вилову
риби у населення Дніпровського
Надпоріжжя в пізньому мезоліті та неоліті

29

Денисюк В. Л. (Житомир).

Нове черняхівське поселення Гренівка-2

43

Іванова С. В. (Одеса).

Сакральний простір давніх суспільств

49

Кіусак Д. В. (Одеса).

Гнила Скеля – нове поселення
культури лінійно-стрічкової кераміки

57

Клочко В. І. (Київ).

Наконечники списів бородінського типу

64

Манько В. О. (Київ).

Гребениківська культурно-історична область

70

Михайлова Н. Р. (Київ).

Олень підземного світу: поховання
оленів від кам'яного віку до залізної
доби Центральної та Східної Європи

92

Овсянікова Г. С. (Одеса). Додаткові можливості системи GPS-координат у просторовому аналізі пізньопалеолітичних пам'яток Одеської області	101
Пересунчак О. С. (Завалля). Артефакти та місцезнаходження доби бронзи на території Середнього Побужжя	105
Пыслару И. А. (Мангалия), Яровой Е. В. (Москва). К вопросу интерпретации социальной структуры носителей усатовской культуры (на примере могильника Маяки)	113
Тесленко Д. Л. (Дніпро). Багатошарове поселення доби бронзи – ранніх слов'ян на Ігреньському півострові	124
Шидловський П. С., Цвіркун О. І., Федько В. Ф. (Київ). Нові знахідки палеолітичної доби та питання палеогеографії Канівського Подніпров'я	133

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ РАНЬОГО ЗАЛІЗНОГО ВІКУ»

Агульников С. М. (Кишинев). Из истории археологических исследований на Буджаке (памятники археологии у г. Комрат)	145
Белопольська О. А. (Київ). Аналогія в археологічній інтерпретації на прикладі металевих казанів ранніх номадів	149
Дзиговський О. М. (Одеса). Нарис історії Буджака римського часу	157
Іванченко А. В. (Одеса). Сіроглиняний посуд римського часу з розкопок городища поблизу с. Орловка («Кам'яна Гора»)	170

Казакевич Г. М. (Київ). «Кельтське мистецтво»: проблема дефініції	176
Клочко Л. С. (Київ). Поховання скіф'янок з мечами	183
Колесниченко А. М. (Одеса). Нові дані до вивчення технології виготовлення скляних посудин VI-I ст. до н.е.	191
Савельєва К. С. (Одеса). Жанрові зображення в коропластиці Ніконія та Тіри	203
Терещенко О. І. (Одеса). Аналіз підводно-археологічних досліджень об'єктів культурної спадщини на прикладі античного вітрильника «Зміїний-Патрокл» другої половини IV ст. до н.е. у Чорному морі. (Польові сезони 2011-2015 рр.)	213
Шевченко О. Б. (Одеса). Ритуальна функція використання предметів озброєння у жіночих похованнях сарматів – списи, мечі, сокири	224
Шейн С. С. (Парутине). Ольвійський лапідарій: проблеми та перспективи формування колекцій	232
Янов Д. М. (Одеса). Окремі знахідки османських монет з колекції краєзнавчого музею м. Вилкове	242

СЕКЦІЯ «КРОС-КУЛЬТУРНІСТЬ В ІСТОРИЧНІЙ ДИНАМІЦІ»

Борзун Ю. С. (Одеса). Жінка очима середньовічного чоловіка в період утвердження церковного шлюбу в середньовічній Франції	248
--	-----

Дмитрюк В. В. (Одеса). Візуальні образи одеситів: актуалізація досвіду комплексного дослідження	253
Курзенкова А. О. (Вінниця). Вплив вікінгської торгівлі на вузькі прибережні смуги: інформативна перспективність скандинавських рунічних каменів	261
Младінова І. П. (Одеса). «Від «хорота» до фейсбука: трансформація соціальної комунікації (на прикладі балканських етнічних груп Буджака)»	268
Парадусопулос С. И. (Одеса-Салоніки). Этнодемографические характеристики населения Одессы середины XIX в.	274
Петрова О. В. (Одеса). День народження як тренд: погляд антрополога на історію зародження та поширення традиції святкування персональних дат	289
Прігарін О. А., Стоянова Г. М. (Одеса). Інтернаціоналізм VS Мультикультуралізм: соціокультурні антропологічні дослідження в Одесі кінця XX – початку XXI ст.	301
Тхоржевська Т. В. (Одеса). «Інший» в культурному просторі села та міста (на прикладі ромів)	324
Федорова А. І. (Одеса). Священінок Веніамін Резанов: нові штрихи до портрету	332
Чебан О. І. (Одеса). Сексизм візуальної реклами у міському просторі: досвід дослідження вулиць Одеси	341

Ярош О. А. (Київ).

Дослідження феномену релігійного навернення:
теоретичні, методологічні та практичні перспективи

349

СЕКЦІЯ «ЕТНОКУЛЬТУРА В ІСТОРІЇ ТА У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»

Дмитренко А. А. (Луцьк).

Традиційні способи покарання бджолодерів
«на смерть» у звичасвому праві населення
Правобережного Полісся

359

Дуда Н. М. (Львів).

Трансформація української традиційної побутової
культури під впливом глобалізаційних процесів

366

Кожолянюк О. Г. (Чернівці).

Зимові землеробські обряди і свята українців, молдован і
румунів (на прикладі Буковини)

374

Леньо П. Ю. (Ужгород).

Мобілізація етнічності населення Закарпаття
у період превентивної радянізації краю
(1944-46 рр.)

391

Маріна З. П., Ромашко О. В. (Дніпро).

Етнокультура українців Дніпропетровщини за матеріалами
польових експедицій ДНУ імені
Олеся Гончара

399

Молоткова А. О. (Трипілля).

Правобережна Київщина між 1667-1772 рр.

409

Ткаченко В. М. (Переяслав-Хмельницький).

Писанкарство півдня України: історіографічно-
джерелознавчі дослідження

417

<i>Худайбердієва О. А.</i> (Одеса). Пережитки домонотеїстичних уявлень у весільній обрядовості кримських татар	426
<i>Кожоляно Г. К.</i> (Чернівці). Купальське свято українців: історія і сучасність	434
<i>Красіков М. М.</i> (Харків). Етнографічний музей у вищій школі: експедиційно- екскурсійна діяльність студентів	444
<i>Мойжес В. В.</i> (Ужгород). Середньовічна церква в Паладь-Комарівцях	452
<i>Кушнір В. Г., Петрова Н. О.</i> (Одеса). Студентська етнографічна практика в контексті дослідження традиційної культури українців	460

- the First Third of the 20th Century (Through the Example of the Old Believers of Bessarabia, Buryatia and Tuva) // Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences. – 2016, №12. - P.2947-2963.
93. Naroll R. Handbook of Method in Cultural Psychology / R. Naroll, R. Cohen (Eds.). – New York : Natural History Press, 1970.
94. Polese A., Prigarin A. On the persistence of bazaars in the newly capitalist world: reflections from Odessa // The Anthropology of East Europe Review. - Vol.31, # 1 (2013). - P.110-136 <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/aeer/article/view/3694/3406>
95. Prigarin A. Fishing Traditions among Old Believers in the Danube Delta: Survival Strategies During the 19th Century.
96. Prigarin A. Lipowanie jako subetniczna grupa Rosjan-staroobrzędowców // Lipowanie. Kultura religijna I tożsamość naddunajskich staroobrzędowców / Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Lipińskiego. - Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2015. - P.44-95.
97. Serebrannykova N. Traditional Medicine and its Evolution in Southern Bessarabia // The Biopolitics of the Danube Delta: Nature, History, Policies / Ed. Constantin Iordashi and Kristof van Assche. - Lanham-Boulder-New York-London: Lexington Books, 2015. - P.223-242; 261-276.
98. Triandis H.C. Introduction to Handbook of Cross-Cultural Psychology / H.C. Triandis, W.W. Lambert (Eds.). – Boston : Allyn and Bacon, 1980. – Vol. 1. Perspectives.

Тхоржевська Т. В.

УДК: 930.85(477.74)159.922.4

«ЧУЖИНЕЦЬ» В КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ СЕЛА ТА МІСТА (НА ПРИКЛАДІ РОМІВ)

У «традиційній культурі» чужинець уявляється як джерело небезпеки, він зазвичай є ворожим, наділений «шкідливими» магiчними здібностями. Питання, порушене у статті - що відбувається з образом чужинця, коли «традиційна культура» стикається з простором міста? Прикладом для такого дослідження є образ ромів. Джерельною базою є, по-перше, польові дослідження в українських селах

Степового Побужжя, по-друге, матеріали двох опитувань проведених серед студентської молоді Одеси у 2016 – 2017 рр.¹

Ключові слова: уявлення, стереотипи, «традиційна культура», чужинець, роми, місто, Одеса.

Одною з головних ознак чужинця у міському просторі, окресленою ще Г. Зіммедем, є рухливість. В межах цієї рухливості здійснюється синтез близькості та віддаленості. Саме цей синтез становить позицію «чужого», оскільки той, «хто є постійно рухливим, стикається з кожним окремим елементом, але не пов'язаний з жодним з них родинною, локальною укоріненістю» [4]. Сучасні дослідження «людей без місця», присвячені переважно біженцям, тлумачать їх як порушників символічних кордонів й заведених зразків поведінки, називають носіями символічної небезпеки [10, Р. 34]. «Звалищем страхів» називає місто З. Бауман. Велика кількість незнайомих у місті породжує невизначеність, тривожність, навіть агресію. Вічний, хоч і не завжди усвідомлюваний страх перед невідомим шукає виходу і зазвичай знаходить категорію «чужинців», які уособлюють все незнайоме [1].

Наведені інтерпретації чужого мають на увазі переважно урбаністичне середовище. Разом з тим вони добре накладаються на те, що заведено означати як «традиційна культура», а розуміти як культурні практики, що побутували або побутують у сільській місцевості. В означеному контексті загальноприйнятим є вважати, що чужинець є ворожим, небезпечним, часто озброєним «шкідливими» магічними здібностями.

Інше прочитання чужинця, принаймні в урбанізованому середовищі, полягає в тому, що «в системі сучасного суспільства принципово змінюється соціальні досвіди чужинця та схеми соціальної взаємодії»; постає питання, чи доцільною є взагалі категорія «чужий» для описання сучасного світу; для людей, що «діють в урбанізованому, функціонально диференційованому середовищі, чужий стає непомітним або повсюдним» [9].

¹ Опитування є частиною дослідження “Типовий українець” в уявленнях одеських студентів: еволюція образу впродовж 2006 — 2016 рр., виконаного за фінансової підтримки КІУС.

Отже, в якості *мети* можна визначити дослідження того, що відбувається з образом чужинця, коли «традиційне суспільство» стикається з простором міста. Проблема, яку можна окреслити полягає в тому - чи можна говорити про «непомітність» чужинця? Така постановка питання апелює, з одного боку, до більш загальної проблеми «традиційності» міської культури, збереження/незбереження (або відновлення) сільських «структур повсякдення» у місті. З іншого боку проблема потребує конкретизації, а тому дослідження обмежується уявленнями про ромів. Мета обумовлює дослідницькі завдання – розглянути образ (стереотип) ромів в традиційній культурі та в міському просторі.

Образ ромів (циган) в традиційній культурі українців досліджувався на підставі вельми солідного корпусу фольклорних джерел [2;3;5;6], а інтерпретація фольклорного образу цигана як образу чужинця є найбільш поширеною. Разом з тим «фольклорно-міфологічна трактовка образу «чужого» динамічно розвивається між двома полюсами – відторгнення, коли будь-який представник іноетнічної групи сприймається як небезпечна та майже потойбічна істота, та толерантності» [2, С. 5]. Підґрунтям формування стереотипу цигана називали бродяжництво як спосіб життя, ковальство як фах, участь у крадіжках, шахрайстві та ворожінні [6, С. 8].

Творіння стереотипів, зокрема й етнокультурних, є окремим випадком міфологічного світосприйняття, яке завжди породжує поділ світу по лінії свій/чужий. Образ ромів в традиційній культурі українців не є винятком. Як стверджує дослідниця ромської спільноти Н. Зіневич, «формування етнічного образу циган серед українців було складовою процесу створення так званих “персонажів” своєї міфології, в якій фіксувались важливі сторони спілкування та взаємодії з сусідніми народами» [3, С. 13-14].

Окремий аспект саме міфологічного прочитання образу ромів окреслює О.Курочкін, визначаючи «факт асоціативного зближення двох різнорідних спільнот» - етнічних ромів та «маскованих учасників обрядових ігор та обходів» [5, С. 265].

За підсумками власних польових досліджень серед українців Степового Побужжя [8] могу зазначити, що образ циган є досить неоднозначним. Останнє ймовірно обумовлено тим, що обстежені населені пункти містять певну кількість осілих ромських родин. З цього виходить два різних стереотипи про дві різних групи, які інформанти

називали «наші цигани» та «цигани на підводах». Уявлення про «наших циган», тобто про осілих мешканців, характеризуються певною амбівалентністю. З одного боку вони включені до уявного простору населеного пункту на рівні з іншими його мешканцями: *«у нас цигани такі, домашні, наші, ну, сільські...»* [8, С. 173]; деякі інформанти навіть свідчили про участь осілих ромів у ритуальних практиках – колядуванні, щедруванні, хрещенні дітей. Поряд з цим спостерігається чітко уявлення про «іншість» зазначеної групи: про це досить промовисто свідчать розповіді про поховальний ритуал (*«як помирає циган, то вони накривають стіл для наших окремо, а самі сидять окремо, це на поминальних обідах»*) та проводи (*«цигани розстеляють та правлять собі окремо»*). Досить промовистими є уявлення з приводу способу заробітків та матеріального достатку «наших циган». Традиційний «ковальський» стереотип з'явився лише одного разу: інформантка 1910 р.н., пригадуючи добу своєї молодості, зазначала: *«Був один циган, що кував коней, шукав щоб заробить...»* [8, С. 173]. Щодо сучасного стану, найбільш узгодженим елементом стереотипу є уявлення про циганську заможність: *«Ну живуть вони шикарно. Таке моє мненіє, що чесним трудом такі хороми як у них не заробиш. А чим вони займаються – то Бог їх знає...»* [8, С. 173]. Співісування з циганами визначається як нормальне й сусідське, проте страх, хоча й не артикульований, добре відчувається: *«Ви з ними мирно живете? Да, ми живемо мирно. З ними не можна на конфлікт іти. Ну вони нічого і не роблять поганого. Тут де вони живуть, нічого не роблять поганого»* [8, С.173]. Тобто «живемо мирно» тому що «не можна на конфлікт іти».

Щодо «циган на підводах» уявлення про «страшного чужинця» тут вже нічим не обмежені. Найбільш узгодженою частиною стереотипу тут є крадійство (*«...крали, приїжджали сюди, одбирали що хочете»*[8, С. 172]) та бродяжництво (*«...цигани в селі то є, то нема, наїздами, на підводах...»* [8, С.172])

Отже, уявлення про осілих, місцевих ромів містять як негативні, так і нейтральні настанови: вони *інші, чужі*, але *не вороги*, про що свідчить само визначення «наші». Щодо уявлення про «циган на підводах», воно є чітко артикульованим образом страшного чужинця. Проте елемент страху присутній в уявленнях про обидві групи.

Наступне завдання полягає в тому, аби розглянути образ ромів у культурі міста. Таку можливість надають дані, отримані в ході дослі-

дження серед студентської молоді м. Одеса впродовж 2016-2017 рр. з використанням методу соціальної дистанції (шкала Богардуса) та методу асоціацій. Учасники анкетування повинні були проранжувати представників етнічних груп відповідно до власних пріоритетів в галузі особистого спілкування, економічного співробітництва, можливості родинних зв'язків та відчуття загрози. Метод асоціацій передбачав написання студентами будь-яких асоціативних реакцій на етноніми – уявлень, образів, символів, понять. Етнічні групи були надані виходячи з методики та з врахуванням специфіки одеського регіону. У паспорті респондента учасники вказували стать, вік, національність, місце народження/місце проживання. Остання позиція надавала можливість виявити наявність/відсутність розбіжностей у сприйнятті навколишньої реальності між тими, хто народився в Одесі і тими, хто щойно приїхав вчитися до міста.

Результати, отримані в групі студентів, народжених не в місті (переважно мешканці Одеської, Миколаївської, Вінницької областей), є передбачувані. Молоді люди, які приїхали вчитися до міста, звісно, намагаються виглядати більш схожими на міських мешканців. Проте зміна зовнішнього вигляду та стилю поведінки не стає на перешкоді збереженню настанов й стереотипів, закладених «традиційною культурою». Зовсім незначна кількість учасників погодилась обрати ромів в першу чергу для особистого спілкування та економічного співробітництва; так само студенти переважно не бачать ромів у якості членів своєї родини. За рівнем відчуття загрози цигани, навпаки, посідають перше місце. Результати зведені у таблицю:

Народжені не в місті, % від кількості учасників групи

Обрали б ромів для	В першу чергу	В останню чергу
Особистого спілкування	6	63
Економічного співробітництва	6	51
Родинних зв'язків	6	68
Відчувають загрозу від ромів	50	5

Отже, студенти, які не так давно (від одного до трьох років) мешкають у місті, зберігають переважно негативні настанови щодо ромів. Стереотип є негативним та узгодженим. Уявлення про «страш-

ного чужинця», характерні для «традиційної культури» зберігають свої позиції.

Переходячи до групи народжених у місті, хочу навести один з сюжетів В. Сквірської та К. Хамфрі з статті про Одесу як непевне місто[7]. Йдеться про несподіване знайомство авторок з ромкою, яке викликало серйозне занепокоєння у «приїжджого з Одеської області» водія, що їх супроводжував. Акцент на «немісцевості» пропонує пояснення занепокоєності таким сусідством: почуття небезпеки пов'язано з тим, що водій приїхав з «традиційної культури», де чужинець – це ворог. Хоча інше не артикульоване, з логіки викладення виходить, що якби водій був, наприклад, «одеситом у четвертому поколінні», він сприймав би сусідство з ромкою у якійсь інший спосіб.

Якщо це так, або, кажучи словами Р. Штихве, якщо «в урбанізованому, функціонально диференційованому середовищі, чужий стає непомітним або повсюдним», результати опитування студентів, народжених в місті, повинні демонструвати як не позитив, то принаймні неузгодженість стереотипу щодо ромів. Проте результати свідчать про інше:

Народжені в Одесі, % від кількості учасників групи

Обрали б ромів для	В першу чергу	В останню чергу
Особистого спілкування	3	64
Економічного співробітництва	3	61
Родинних зв'язків	3	64
Відчувають загрозу від ромів	47	5

Отже, в цій групі має місце той самий негативний узгоджений стереотип, як і в попередній.

Деякі уточнення щодо уявлень про ромів в обох групах дозволяє зробити метод асоціацій:

Найтипівіші асоціації щодо ромів, % від кількості учасників групи

	народжені не в місті	народжені в місті
зłodії, крадії, грабіжники, крадуть дітей, крадуть коней	29	20
брехня, недовіра, шахрайство, хитрість	12,5	5
кінь	8	14
бідні, безробітні, жебраки	6,5	2
золото	3,5	6
табір	5	3
ворожба	1,7	6
брудні, неохайні	1,7	2

Студенти, народжені у місті більшою мірою асоціюють циган з кіньми, золотом та ворожною, ніж їхні однолітки, що приїхали до міста навчатися. Натомість народжені поза містом більше вбачають у ромах зłodіїв, крадіїв, шахраїв та жебраків. Деяка розбіжність асоціацій між двома групами пов'язана з заняттями, які вважаються притаманними міським циганам (ворожба та золото) або впливом кінематографу (кінь). Разом з тим в обох групах образ рома являє собою той самий образ «страшного чужинця», який притаманний «традиційній культурі».

Тож говорити про «непомітність або повсюдність» чужого не випадає, принаймні стосовно міста Одеса; «традиційна культура», одною з ознак якої є наявність страшного чужинця, добре себе почуває у міському просторі.

THE «STRANGER» IN THE CULTURAL SPACE OF THE VILLAGE AND THE CITY (FOR EXAMPLE, THE ROMA)

In a «traditional culture,» a stranger appears as a source of danger, he is usually hostile, endowed with «harmful» magic abilities. The question raised in the article - what happens to a stranger's image when the «traditional culture» faces the city's expanse? An example for such a study is the image of the Roma. The source base is, firstly, field research in the Ukrainian villages of the Steppe Bourgeoisie, and secondly, the materials of two surveys conducted among the student youth of Odessa in 2016-2017.

Key words: representations, stereotypes, «traditional culture», stranger; Roma, city, Odessa.

Список використаної літератури та джерел

1. Бауман З. Город страхов, город надежд /З. Бауман/ електронний ресурс. Режим доступу: http://www.intelros.ru/pdf/logos_03_2008/02.pdf
1. Белова О. В. Этнические стереотипы по данным языка и народной культуры славян: автореф. дис. на соискание уч. степени докт. филолог. наук: спец. 10.02.03 «Славянские языки»/ О.В.Белова. – М., 2006. – 48 с.
2. Зіневич Н. О. Циганський етнос в Україні (історіографія та джерела) : автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / Наталія Олексіївна Зіневич ; НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2005. – 18 с.
2. Зиммель Г. Экскурс о чужаке. /Г.Зиммель/ Электронний ресурс. Режим доступу: <http://stomfaq.ru/30728/index.html>
3. Курочкін О. Карнавальні «цигани»: етнічний стереотип і обрядова маска / Олександр Курочкін // Наукові записки: Зб. праць молодих вчених та аспірантів Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2008. – Т. 15. – Тематичний випуск «Роми України: із минулого в майбутнє». – С. 255-269.
4. Сілецький Ю. Р. Етнічні гетеростереотипи в традиційному світогляді українців. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю: 07.00.05 – етнологія. – Львів, 2009. – 20 с.

3. Сквирская В., Хамфри К. Одесса: «скользкий» город и ускользающий космополитизм/ В.Сквирская, К.Хамфри/ Электронный ресурс. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/v/odessa-skolzkiy-gorod-i-uskolzayuschiy-kosmopolitizm>
5. Тхоржевська Т. До проблеми функціонування етнічних стереотипів у традиційній культурі українців//Матеріали до української етнології» № 9 (12). - 2010 р. – С. 171-178
4. Штихве Р. Амбивалентность, индифферентность и социология чужого/Р.Штихве // Журнал социологии и социальной антропологии. 1998. Т.1. Вып.1 / Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.jourssa.ru/sites/all/files/volumes/1998_1/Stichweh_1998_1.pdf
6. Malkki Liisa National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees// Cultural Anthropology, Vol. 7, No. 1, Space, Identity, and the Politics of Difference. (Feb., 1992), pp. 24-44.

Федорова А. І.

УДК: 94 (477):281.96“19/20”

СВЯЩЕНОІНОК ВЕНІАМІН РЕЗАНОВ: НОВІ ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТУ

Веніамін Резанов був правою рукою ізмаїльського єпископа Анастасія. З 1902 р. займав посаду «противониконіанського місіонера», захищаючи старообрядницьку віру та традиції. Але після смерті Анастасія життя В.Резанова кардинально змінилося, про що ми дізнаємося з документів Російського державного архіву давніх актів. Через фінансові питання (звинувачують у привласненні грошей общини) у нього спостерігаються непорозуміння з монахами монастиря, з власною дочкою та ін. Змушений переїхати до Чорнобильського монастиря.

Ключові слова: *Веніамін Резанов, Ізмаїльська єпархія, Кугурлуйський Свято-Архангельський монастир, ізмаїльський єпископ Анастасій, Трофим Чигин.*

Священінок Веніамін Резанов займав доволі вагоме місце в Ізмаїльській єпархії, дбав про збереження міцності старообрядництва, був настоятелем старообрядницького Архангело-Михайлівського монастиря в Кугурлуї (с.Нова Некрасівка неподалік м. Ізмаїл). До цього

Наукове видання

**АРХЕОЛОГІЯ, ЕТНОЛОГІЯ
ТА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

**Збірка наукових робіт
присвячена 25-річчю кафедри
археології та етнології України
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова**

За редакцією авторів

Ідея і дизайн обкладинки – А. Сіманович
Комп'ютерна верстка – О. Демченко

Підп. до друку 15.08.2018. Формат 60х84/16.
Ум.-друк. арк. 27,44. Тираж 100 пр.
Зам. № 1790.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво ДК № 4215 від 22.11.2011 р. Україна, 65082, м. Одеса,
вул. Єлісаветинська, 12
Тел.: (048) 723 28 39. E-mail: druk@onu.edu.ua